

Jūrmalas aizsardzības biedrības pētījums par pašvaldību vēlēšanu regulējumu Eiropas Savienības valstīs (kopsavilkums)

Valsts	Vispārīgs apraksts	Vēlētāju apvienības (VA)	Individuālais kandidāts (IK)	Partiju, VA un IK papildu nosacījumi	Valsts finansējums
Igaunija	Pašvaldību vēlēšanās var kandidēt: – politiskās partijas; – vēlētāju apvienības; – individuālie kandidāti.	Atļauts ¹	Atļauts ²	Nav	Ir
Somija	Somijas pašvaldību vēlēšanās var kandidēt: – politiskās partijas vai – vēlētāju apvienības.	Atļauts ³	<i>Nav informācijas.</i>	VA jā sastāv vismaz no 10 personām. Mazās pašvaldībās – 3 vai 5 personām. ⁴	Ir
Lietuva	Pašvaldību vēlēšanās var kandidēt – politiskās partijas; – vēlētāju apvienības; – individuālie kandidāti	Atļauts	Atļauts	Ir ⁵	Ir
Polija	Pašvaldību vēlēšanās var kandidēt – politiskās partijas; – politisko partiju apvienības/ organizācijas; – vēlētāju apvienības	Atļauts	Atļauts	Nav zināmi	Ir
Čehija	Pašvaldību vēlēšanās var kandidēt: - politiskās partijas; - individuālie kandidāti; - individuālo kandidātu apvienības (VA); - politiskā kustība;	Atļauts	Atļauts	Nav informācijas	Ir

¹ Igaunijas pašvaldību vēlēšanu likumā VA ir definēta kā privāttiesiska sadarbība starp Igaunijas pilsoņiem un Eiropas Savienības pilsoņiem, kuri ir tiesīgi piedalīties vēlēšanās.

² Likums nosaka, ka IK ir jebkura persona, kurai nav noteikti ierobežojumi kandidēt pašvaldību vēlēšanās, var vēlēšanu reģistrācijā sevi pieteikt kā IK.

³ Jēdzienam “vēlētāju apvienības” ir divas nozīmes. Pirmkārt, par VA apzīmē politisko partiju veidotas alianses, kuras angļu valodā apzīmē ar jēdzienu electoral alliances. Uz šīm apvienībām attiecas tādi paši noteikumi kā politiskajām partijām. Otrkārt, ir VA, kuras apzīmē ar jēdzienu constituency association.

⁴ Lai kandidēturai pieteiktu šādu vēlētāju apvienību, tai ir jā sastāv vismaz no 10 personām. Turklāt pašvaldībās, kurās iedzīvotāju skaits ir zem 1500, VA var kandidēt 3 cilvēku sastāvā, savukārt pašvaldībās ar 1501 – 2000 iedzīvotājiem – VA vismaz 5 cilvēku sastāvā.

⁵ Lietuvas pašvaldību vēlēšanu likuma 34.panta 2.punkts pieļauj arī individuālos kandidātus, bet tikai pašvaldības mēra kandidatūrai. 34.panta 3.punkts nosaka, ka pašvaldības mēra kandidatūru var izvirzīt politiskās partijas, vēlētāju apvienības un pats kandidāts tikai tad, ja šīs personas ir reģistrējušās kā politiskās kampaņas dalībnieki. Vēlētāju apvienību un politisko partiju kandidātu sarakstā esošais kandidātu skaits nedrīkst būt mazāks par pusi no pašvaldību deputātu vietu skaita. Kandidātu skaits sarakstā nedrīkst arī būt divreiz lielāks par konkrētajā pašvaldībā nepieciešamo deputātu skaitu. 34.panta 5.punkts nosaka 20% barjeru no vēlētāju skaita, bet ne mazāk kā 100 vēlētāju atbalstu, lai pašvaldības vēlēšanās tiktu ievēlēta partija, VA vai IK.

Valsts	Vispārīgs apraksts	Vēlētāju apvienības (VA)	Individuālais kandidāts (IK)	Partiju, VA un IK papildu nosacījumi	Valsts finansējums
Beļģija	Pašvaldību vēlēšanās var kandidēt: – politiskās partijas un – ar partijām nesaistīti individuālo kandidātu un VA saraksti	Atļauts ⁶	Atļauts	Atkarībā no pašvaldības lieluma nepieciešami 100 vai 50 pašvaldības iedzīvotāju paraksti ⁷	Ir
Austrija	Austrijas konstitūcija paredz, ka pašvaldību vēlēšanās var kandidēt politiskās partijas, tomēr tā neaizliedz arī kandidēt IK, ja vēlēšanās nekandidē neviens partijas saraksts.	Nav informācijas	Atļauts	Nepieciešams noteikts skaits vēlētāju parakstu ⁸	Ir
Bulgārija	Pašvaldību vēlēšanās var kandidēt: - politiskās partijas; - Apvienības/koalīcijas (<i>coalitions</i>); nav precizēts - politisko partiju apvienības vai VA - IK	Atļauts ⁹	Atļauts ¹⁰	Depozīts un noteikts skaits vēlētāju paraksti ¹¹	Ir
Dānija	Pašvaldību vēlēšanās kandidātu sarakstus var pieteikt Partijas, VA un IK.	Atļauts	Atļauts	25–300 vēlētāju paraksti atkarībā no reģiona ¹²	Ir
Francija	Pašvaldībās, kurās iedzīvotāju skaits ir zem 1000, kandidēt var gan kā IK, gan grupējoties (nav precīzi pateikts, vai ar vārdu “grupējoties” ir atļautas arī VA, vai tikai partijas).	Nav informācijas	Atļauts ¹³	Ir ¹⁴	Nav zināms

⁶ Domājams, ka atļauts. Piemēram, Briseles vēlēšanās kandidēt var ne tikai partijas, bet arī pilsoņi var veidot sarakstus pēc savas iniciatīvas. (nav precīzi skaidrs, vai nevar veidot VA sarakstus).

⁷ Kandidātu var par tādu uzskatīt, ja ir iesniegts uzrādīšanas akts. Šajā aktā ir uzskaitīti partijas vai apvienības kandidātu vārdi. Šādu aktu var iesniegt tikai tad, ja tas ir parakstīts ar vismaz 2 esošo domes deputātu apliecinājumu vai ja savākti vismaz 100 paraksti no iedzīvotājiem pašvaldībā, kurā iedzīvotāju skaits ir 20 000 un vairāk. Ja skaits ir zem 20 000, tad vajag 50 parakstus.

⁸ Pašvaldību vēlēšanu kandidātu (politisko partiju) izvirzīšanai ir nepieciešami vismaz 3 Austrijas parlamenta apakšpalātas deputātu paraksti vai arī noteikts vēlētāju parakstu skaits attiecīgajā pašvaldībā (dažās pašvaldībās ir 100, dažās 200, 300, 400 un pat 500 nepieciešamo parakstu).

⁹ Ja pieņemam, ka ar vārdu “coalitions” apzīmē koalīciju kā apvienību (VA), tad atļauts. Piemēram, Bulgārijas vēlēšanu kodeksa 10.nodaļas 157.panta 2. daļā ir teikts, ka arī politiskās partijas var apvienoties koalīcijās ar citu veidu apvienībām, bet ne kopā ar IK. Tātad, domājams, atļauts kandidēt arī VA, kuras arī ir zem jēdziena “coalitions”.

¹⁰ Atļauts, bet nosaka precīzi cilvēkus, kuri var startēt kā IK, proti, kandidāti, kuriem likums aizliedz pievienoties kādai politiskajai partijai vai apvienībai. Piemēram, tiesneši, prokurori utt.

¹¹ 1275 euro depozīts partijai vai koalīcijai, proti, politisko partiju apvienībai vai VA, kā arī nepieciešams 2500 vēlētāju paraksti, kuri atbalsta partiju. 50 euro depozīts IK, kā arī ne mazāk kā 1% atbalstītāju paraksti.

¹² Lai reģistrētu kandidātus pašvaldību vēlēšanās, kandidātiem vispirms ir nepieciešams konkrēts skaits vietējo pašvaldību vēlētāju paraksti (līdzīgi kā Lietuvā, Bulgārijā). Nepieciešamo parakstu skaits ir atkarīgs no tā, kurā reģionā atrodas pašvaldība (skaits svārstās no 25 – 300 parakstiem atkarībā no reģiona).

¹³ Atļauts pašvaldībās, kurās iedzīvotāju skaits ir zem 1000.

¹⁴ Pašvaldībās, kurās iedzīvotāju skaits ir virs 1000, katrā sarakstā ir jābūt vienādam skaitam vīriešu un sieviešu kandidātu, savukārt uz pašvaldībām, kurās iedzīvotāju skaits ir zem 1000, šāds noteikums neattiecas.

Valsts	Vispārīgs apraksts	Vēlētāju apvienības (VA)	Individuālais kandidāts (IK)	Partiju, VA un IK papildu nosacījumi	Valsts finansējums
Grieķija	Kandidēt pašvaldību vēlēšanās paredz no partijām neatkarīgiem kandidātiem (IK).	Nav informācijas	Atļauts	Nav informācijas	Ir
Horvātija	Pašvaldību vēlēšanās atļauts kandidēt: - Partijām; - VA	Atļauts	Nav informācijas	Nav informācijas	Ir
Itālija	Nav informācijas	Nav informācijas	Nav informācijas	Nav informācijas	Ir
Īrija	Pašvaldību vēlēšanās var kandidēt: - Partijas; - Ar partijām nesaistīti kandidāti (piemēram, VA) - IK	Atļauts	Atļauts	Ir ¹⁵	Nav zināms
Kipra	Pašvaldību vēlēšanās ir atļauts kandidēt individuāli vai koalīcijā, ko var veidot: - partijas; - vairāku partiju apvienības; - IK; - IK koalīcijas / apvienības (līdzīgi VA)	Atļauts ¹⁶	Atļauts	Nav informācijas	Ir
Malta	Vietējo pašvaldību aktā norādītas ir tikai politiskās partijas, bet jēdziens ir plašāks. Plašais partiju jēdziens izskaidro to, ka vecākos Maltas Universitātes pētījumos norādīts, ka nav īpašu barjeru, kas liegtu kandidēt pašvaldību vēlēšanās.	Atļauts ¹⁷	Atļauts ¹⁸	Neliels depozīts un vēlētāju parakstu skaits ¹⁹	Nav zināms
Luksemburga	Pašvaldību vēlēšanās var startēt politiskās partijas, VA un IK.	Atļauts	Atļauts ²⁰	Nav informācijas	Ir

¹⁵ VA un IK uz vēlēšanu biļetēm tiek atzīmēti kā ar partijām nesaistīti kandidāti. Ja vēlēšanās startē ar partijām nesaistīts kandidāts, iepriekš tam ir jāsaņem 15 cilvēku paraksti vai jāiemaksā 100 euro depozīts.

¹⁶ Atļauts IK koalīcijai, kas faktiski ir vēlētāju apvienība.

¹⁷ Domājams, ka atļauts. Nav sīkāku noteikumu, ko saprot ar jēdzienu politiskā partija, jo likums paredz ļoti plašu jēdzienu.

¹⁸ Domājams, ka atļauts. Ielasāms zem tā paša jēdziena “politiskā partija”, jo vispārējo vēlēšanu akts paredz arī vienas personas kandidatūru zem viena saraksta.

¹⁹ Vispārējo vēlēšanu akts un vietējo pašvaldību akts ar jēdzienu “politiskās partijas” saprot personu vai personu apvienību, kura kandidē vēlēšanās zem viena nosaukuma. Sīkāku noteikumu nav. Vecākos pētījumos norādīts, ka vienīgais nosacījums, lai kandidētu partija, ir sevis nominēšana, 4 vēlētāju paraksti un depozīts 100 dolāru apmērā, ko atmaksā, ja kandidāts iegūst 10% lielu atbalstu.

²⁰ Atļauts tikai pašvaldībās, kurās iedzīvotāju skaits ir zem 3000.

Valsts	Vispārīgs apraksts	Vēlētāju apvienības (VA)	Individuālais kandidāts (IK)	Partiju, VA un IK papildu nosacījumi	Valsts finansējums
Nīderlande	Parlamenta vēlēšanās un reģionālajās vēlēšanās var kandidēt tikai politiskās partijas, savukārt pašvaldību vēlēšanās arī IK.	Nav atļauts	Atļauts	Nav informācijas	Ir
Portugāle	Pašvaldību vēlēšanās var kandidēt: - Politiskās partijas; - Politisko partiju apvienības; - VA	Atļauts	Nav informācijas	Nav informācijas	Nav zināms
Rumānija	No partijām neatkarīga kandidatūra ir pieļaujama pašvaldību vēlēšanās (nav precīzi pateikts par VA vai IK). Arī parlamenta vēlēšanās ir iespēja kandidēt neatkarīgi no partijām. Tādā gadījumā kandidātam ir nepieciešams 1% vēlētāju atbalsts.	Nav informācijas	Nav informācijas	Nav informācijas	Ir
Slovākija	Pašvaldību vēlēšanās var kandidēt politiskās partijas un IK	Nav atļauts	Atļauts	Ir ²¹	Ir
Slovēnija	Slovēnijas vietējo pašvaldību vēlēšanu likums paredz, ka pašvaldību vēlēšanu komisija var apstiprināt IK un kandidātu sarakstus, VA, un politiskās partijas.	Atļauts	Atļauts	VA vai IK nav īpašu noteikumu.	Ir
Spānija	Pašvaldību vēlēšanās var kandidēt: - Partijas; - VA	Atļauts	Nav informācijas	Nav informācijas	Ir
Ungārija	Pašvaldību vēlēšanās atļauts kandidēt: - Politiskajām partijām; - VA; - IK	Atļauts ²²	Atļauts ²³	IK jāiegūst vismaz 1% vēlētāju paraksti.	Ir

²¹ Politiskajām partijām nav īpašu nosacījumu, bet politisko partiju likuma 6. nodaļas 4.daļā minēts, ka, lai reģistrētu politisko partiju, reģistrācijas dokumentiem jāpievieno 10 000 pilsoņu parakstu.

²² Pašvaldības mēra amata kandidāts var kandidēt no VA.

²³ Pašvaldības mēra amata kandidāts var kandidēt kā IK.

Valsts	Vispārīgs apraksts	Vēlētāju apvienības (VA)	Individuālais kandidāts (IK)	Partiju, VA un IK papildu nosacījumi	Valsts finansējums
Vācija	Pašvaldību vēlēšanās var kandidēt: - Politiskās partijas; - Individuālie kandidāti; - Vietējie saraksti (<i>local list</i>)	Atļauts ²⁴	Atļauts ²⁵	Ir procentu barjera atsevišķās federālajās zemēs ²⁶	Ir
Zviedrija	Pašvaldību vēlēšanās var kandidēt tikai politiskās partijas. Nav nosacījumu politisko partiju dibināšanai, to var dibināt pat viens cilvēks.	Nav atļauts	Nav atļauts	Ja partija nav pārstāvēta parlamentā, tad dalībai pašvaldību vēlēšanās nepieciešami 150 konkrētās pašvaldības vēlētāju paraksti.	Ir
Latvija	Pašvaldību vēlēšanās var kandidēt tikai politiskās partijas un to apvienības	Nav atļauts	Nav atļauts	Nav	Ir ²⁷

²⁴ Vācijas pašvaldību vēlēšanās ir atļauts kandidēt vietējiem sarakstiem (local list), kas nav IK, kā arī šie saraksti nav saistīti ar politiskajām partijām un uz tiem neattiecas politisko partiju likums. Vietējie saraksti ir ilgtermiņa veidojums, proti, vidējais vietējā saraksta pastāvēšanas laiks Vācijā ir 20 gadi. Vidējais dalībnieku skaits uz vienu vietējo sarakstu Vācijā aptuveni ir 56 personas.

²⁵ IK ir atļauts kandidēt tikai 5 Vācijas federālajās zemēs.

²⁶ Mūsdienās 5% barjera, lai tiktu ievēlēts konkrēts vietējais saraksts, ir palikusi tikai 4 federālajās zemēs.

²⁷ Finansējums tikai partijām, kuras piedalījušās Saeimas vēlēšanās un saņēmušas vismaz 2% balsu. 4,50 eur par katru balsi Saeimas vēlēšanās, 0,50 eur par katru balsi pašvaldību vēlēšanās un Eiropas parlamenta vēlēšanās. Partijām, kuras pārvarējušas 5% vēr 100 000 EUR katru gadu.